

8/2003

HELSINGIN KAUPUNGIN

YMPÄRISTÖKESKUKSEN MONISTEITA

Yleisten uimarantojen hygieeninen taso Helsingissä vuonna 2003

*Marjo-Kaisa Matilainen, Kari Laine ja
Antti Pönkä*

Helsinki 2003

YLEISTEN UIMARANTOJEN HYGIEENINEN TASO HELSINGISSÄ VUONNA 2003

Marjo-Kaisa Matilainen, Kari Laine ja Antti Pönkä

SISÄLLYSLUETTELO

YHTEENVETO	1
SAMMANDRAG	3
1. Johdanto.....	5
2. Aineisto ja menetelmät	5
3. Tulokset.....	6
4. Ehdotetut toimenpiteet	16

YHTEENVETO

Helsingin kaupungin ympäristökeskus valvoo säännöllisesti uimarantavesien laatua terveydensuojelulain ja sosiaali- ja terveysministeriön uimavesipäätösten 292/1996 ja 41/1999 mukaisesti. Helsingissä on 24 uimarantaa, joista 15 on ns. EU-uimarantoja, joissa päivittäinen kävijämäärä on yli 100 henkilöä. EU-uimarantoja ovat Hietaranta, Lauttasaaren merikylpylän puisto, Munkkiniemi, Seurasaaren uimala, Pikkukoski, Laajasalo, Mustikkamaa, Marjaniemi, Rastila, Puotila, Kallahti, Kallahden kainalo, Uunisaari, Suomenlinna ja Pihlajasaari. Lisäksi Helsingissä on yhdeksän muuta yleistä uimarantaa: Furuvik, Hevossalmi, Jollas, Lauttasaaren ulkoilupuisto, Malmi, Pakila, Seurasaari, Tuorinniemi, Vuosaari.

Lisäksi kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävänä on valvoa uimarantojen yleistä hygieniää, mm. suihkuja ja muita pesutiloja ja vaatteidenvaihtotiloja samoin kuin jätehuollon asianmukaisuutta. Tuoteturvallisuuslain (914/1986) mukaan kunnan, Helsingissä ympäristökeskuksen, on valvottava kuluttajapalveluksien turvallisuutta, myös uimarannoilla.

Tämän selvityksen tarkoituksena on ollut tutkia Helsingin EU-uimarantojen hygieenisii olosuhteita, jätehuoltoa, turvallisuuskysymyksiä ja ympäristöstä uimarannoille mahdollisesti aiheutuvia hygieenisii riskejä. Lisäksi on kiinnitetty huomiota eräisiin seikkoihin, jotka eivät kuulu terveysvalvonnan toimialaan, kuten viitoituksen asianmukaisuuteen.

Ympäristöterveysyksikön kolme tarkastajaa tekivät tarkastukset Helsingin 15 EU-uimarannalle 2003. Tulokset perustuvat tarkastajien omiin havaintoihin sekä rantavalvojilta saatuihin tietoihin. Tutkimuksen myöhäisestä aloituksesta johtuen kaikkiin kysymyksiin ei saatu täydellisiä vastauksia.

Yleisesti ottaen uimarantojen hygieeniset olosuhteet, siisteys ja turvallisuuskysymykset olivat hyvin hoidetut.

Kolmella rannalla ei ollut jätessäiliöitä. Viidellä rannalla ei ollut riittävästi roskastioita. Roskaisuutta todettiin vain kahdella rannalla. Sen sijaan rantavalvojien mukaan yöllinen sotkeminen ja jopa leiriytyminen rannalle oli yleistä. Huumeneuloja oli löytynyt vain yhdeltä rannalta.

Vaatteiden vaihtotilat olivat yleensä hyvin järjestetyt. Puutteita havaittiin kolmella rannalla. Viidellä rannalla käymälöitä oli riittämättömästi rantavalvojien arvioin mukaan. Ongelmana on myös ilta-aikainen rantojen käyttö, jolloin käymälät ovat suljettuina. Käymälöiden siisteydessä todettiin puutteita neljällä rannalla.

Kolmen rannan läheisyydessä (< 500 m) on huoltoasema ja kuuden rannan läheisyydessä venesatama. Yhden rannan läheisyydessä on jätevesipumppaamo ja kuuden rannan läheisyyteen laskee sadevesiviemäri ja yhden sadevesiä johtava oja.

Runsaita lintuhavaintoja oli todettu yhdeksällä rannalla. Kuudella rannalla ongelmana olivat hanhet, neljällä joutsenet ja kolmella lokit.

13 rannalle ehdotettiin korjaavia toimenpiteitä. Jätehuoltoa koskevia ehdotuksia tehtiin 6 rannalle, käymälöitä 4 rannalle, suihkuja 1 rannalle ja turvallisuuskysymyksiä 2 rannalle. Viitoituksessa todettiin kohentamistarvetta 10 rannalla.

Nyt tehty selvitys on ensimmäinen laatuaan. Jatkossa vastaava raportti on tarkoitus laatia vuosittain.

SAMMANDRAG

Helsingfors stads miljöcentral övervakar regelbundet vattenkvaliteten vid badstränderna, enligt bestämmelser i lagen om hälsoskydd och i social- och hälsovårdsministeriets beslut om badvatten 292/1996 och 41/1999. Det finns 24 badstränder i Helsingfors. Av dem är 15 s.k. EU-stränder med en besöksfrekvens som överstiger hundra personer dagligen. EU-stränderna är Sandstrand vid Sandudd, Sjöbadsparken på Drumsö, Munksnäs, Fölisöns badinrättning, Lillforsen, Degerö, Blåbärslandet, Marudd, Rastböle, Botby gård, Kallviksudden, Kallviksbukten, Ugnsholmen, Sveaborg och Rönnskär. Därtill finns det nio andra badstränder i Helsingfors: Furuvik, Hästnäs-sund, Jollas, Drumsö friluftspark, Malm, Baggböle, Fölisön, Torsnäs och Nordsjö.

Likaså har den kommunala hälsoskyddsmyndigheten skyldighet att övervaka badsträndernas allmänna hygien bl.a. beträffande duschar, övriga tvättrum och omklädningshytter samt se till att avfallshanteringen sker på ändamålsenligt sätt. Enligt produktsäkerhetslagen (914/1986) skall kommunen, i detta fall Helsingfors miljöcentral, övervaka konsumenttjänsternas trygghet och detta gäller även på badstränder.

Avsikten med denna undersökning har varit att undersöka EU-stränderna i Helsingfors beträffande de hygieniska förhållandena, avfallshanteringen och olika produktsäkerhetsfrågor samt att utreda eventuella hygieniska risker som badstränderna medför för miljön. Likaså var avsikten att kontrollera vissa omständigheter som inte hör till hälsotillsynens uppgifter, som korrekt skyltning.

Tre inspektörer från enheten för miljöhygien företog granskningarna med besök på de 15 EU-stränderna i Helsingfors i perioden 2003. Resultaten bygger på inspektörernas egna observationer och på uppgifter som badvakterna lämnat. Till följd av att undersökningen kommit i gång så sent var det inte möjligt att få fullständiga svar på alla frågor.

Allmänt taget var badsträndernas hygieniska förhållanden, snygghet och säkerhet tillfredsställande.

Tre stränder saknade avfallskärl och på fem var antalet soptunnor otillräckligt. Nedskräpning konstaterades bara på två stränder. Enligt uppgift från badvakterna var det dock vanligt med nedskräpning under natten, det förekom rentav ofta att folk slog läger på stränderna nattetid. Injektionsnålar hade bara påträffats på en av stränderna. Omklädningsrummen resp. -hytterna var allmänt taget välordnade. Brister påträffades på tre stränder. Fem av stränderna hade enligt badvakterna inte tillräckligt många toaletter. Ett problem var också att stränderna även utnyttjades om kvällarna när toaletterna var stängda. På fyra stränder konstaterades bristfällig toalettstädning.

Tre stränder hade en servicestation i sin närhet (< 500 m) och nära sex av stränderna fanns båthamnar. En strand fanns i närheten av ett pumpverk för avloppsvatten, sex stränder låg nära utlopp för regnvatten och en strand nära ett öppet dike med regnvatten.

På nio stränder konstaterades alltför stora mängder fåglar. Sex av stränderna stördes av gäss, fyra av svanar och tre av måsfåglar.

På tretton av stränderna ställde inspektörerna förslag om förbättringar. Sex stränder fick förslag om avfallshanteringen, fyra om toaletterna, en om duscharna och två om förbättring av säkerheten. På tio stränder rekommenderades bättre skyltning.

Den nu företagna utredningen var den första i sitt slag. Motsvarande rapporter kommer enligt planerna att uppgöras varje år.

1. Johdanto

Helsingin kaupungin ympäristökeskus valvoo säännöllisesti uimarantavesien laatua terveydensuojelulain ja sosiaali- ja terveysministeriön uimavesipäätösten 292/1996 ja 41/1999 mukaisesti. Helsingissä on 24 uimarantaa, joista 15 on ns. EU-uimarantoja, joissa päivittäinen kävijämäärä on yli 100 henkilöä. EU-uimarantoja ovat Hietaranta, Lauttasaaren merikylpylän puisto, Munkkiniemi, Seurasaaren uimala, Pikkukoski, Laajasalo, Mustikkamaa, Marjaniemi, Rastila, Puotila, Kallahti, Kallahden kainalo, Uunisaari, Suomenlinna ja Pihlajasaari. Lisäksi Helsingissä on yhdeksän muuta yleistä uimarantaa: Furuvik, Hevossalmi, Jollas, Lauttasaaren ulkoilupuisto, Malmi, Pakila, Seurasaari, Tuorinniemi, Vuosaari.

Lisäksi kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävänä on valvoa uimarantojen yleistä hygieniää, mm. suihkuja ja muita pesutiloja ja vaatteidenvaihtotiloja samoin kuin jätehuollon asianmukaisuutta. Tuoteturvallisuuslain (914/1986) mukaan kunnan, Helsingissä ympäristökeskuksen, on valvottava kuluttajapalveluksien turvallisuutta. Viimeksi mainituista on annettu direktiiveihin perustuvat normit leikkialueiden turvallisuudelle. Näitä on useimmilla uimarannoilla.

Tämän selvityksen tarkoituksena on ollut tutkia Helsingin EU-uimarantojen hygieenisiä olosuhteita, jätehuoltoa, turvallisuuskysymyksiä ja ympäristöstä uimarannoille mahdollisesti aiheutuvia hygieenisiä riskejä. Viimeksi mainitut olisivat tulleet kartoitetuksi viimeistään uuden, valmisteilla olevan uimarantadirektiivin tultua voimaan. Lisäksi on kiinnitetty huomiota eräisiin seikkoihin, jotka eivät kuulu terveysturvallisuuden toimialaan, kuten viitoituksen asianmukaisuuteen.

Tutkimuksen käynnisti ympäristölautakunnan jäsenten viimeisellä uimakausiviikolla elokuussa 2003 esittämä toivomus, joka koski sen selvittämistä, onko uimarannoilla erityisiä vaarakohteita.

Selvitys on vastaisuudessa tarkoitus uusida vuosittain uimakauden alkupuolella.

2. Aineisto ja menetelmät

Ympäristöterveysyksikön kolme tarkastajaa tekivät tarkastukset Helsingin 15 EU-uimarannalle 6.-8.8.2003. Tulokset perustuvat tarkastajien omiin havaintoihin sekä rantavalvojilta saatuihin tietoihin. Tutkimuksen myöhäisestä aloituksesta johtuen kaikkiin kysymyksiin ei saatu täydellisiä vastauksia.

Lähialueen viemäripumppaamoja ja sadevesiviemäreiden laskuaukkoja koskevat tiedot saatiin Helsingin Veden ja Helsingin rakennusviraston laatimista kartoista.

3. Tulokset

Yleisesti ottaen uimarantojen hygieeniset olosuhteet, siisteys ja turvallisuuskysymykset olivat hyvin hoidetut. Tuloksien yhteenveto on esitetty taulukossa 1 ja tarkemmat tiedot taulukoissa 2-8.

Taulukko 1. Uimarantojen hygieeniset olosuhteet, siisteys ja turvallisuus.

JÄTEHUOLTO	%	N
Jätesäiliöt	80	12/15
Riittävästi roska-astioita	57	10/15
Pisin etäisyys roska-astiaan > 50 m	33	5/15
Ylitäyttöä	8	1/15
Roskaisuutta	13	2/15
Yöllä sotkemista	75	9/12
Huumeneuloja	8	1/12

VAATTEIDEN VAIHTOTILAT	%	N
Puutteita	23	3/13
Riittävästi vaatteiden vaihtotiloja	79	11/14

KÄYMÄLÄT JA SUIHKUT	%	N
WC:t siistit	73	11/15
Riittävästi WC-tiloja	67	10/15
Puutteita suihkujen kunnossa	7	1/15

KULUTTAJATURVALLISUUS	%	N
Pelastusvene	87	13/15
Pelastusrengas	93	14/15

LÄHIALUEEN KONTAMINAATORISKIT	%	N
Huoltoasema < 500 m	20	3/15
Venesatama < 500 m	40	6/15
Jätevesipumppaamo < 500 m	8	1/15
Sadevesiviemäri/oja < 500 m	47	7/15
Runsaat lintuhavainnot	60	9/15

Jätehuolto

Viidellä rannalla ei ollut riittävästi roska-astioita (Taulukko 2). Roskaisuutta todettiin vain kahdella rannalla. Sen sijaan rantavalvojen mukaan yöllinen sotkeminen (9:llä rannalla 12:sta) ja jopa leiriytyminen rannalle oli yleistä. Huumeneuloja oli löytynyt vain yhdeltä rannalta

Vaatteiden vaihtotilat

Vaatteiden vaihtotilat olivat yleensä hyvin järjestetyt. Puutteita havaittiin kolmella rannalla.

Käymälät ja suihkut

Viidellä rannalla käymälöitä oli riittämättömästi rantavalvojen arvioin mukaan. Ongelmana on myös ilta-aikainen rantojen käyttö, jolloin käymälät ovat suljettuina. Käymälöiden siisteydessä todettiin puutteita neljällä rannalla.

Kuluttajaturvallisuus

Tavanomaisesta poikkeavia riskikohteita, kuten vedenalaisia kiviä ei ollut tiedossa. Kahdella valvomattomalla rannalla ei ollut pelastusvenettä ja yhdeltä puuttui pelastusrengas. Yhdellä rannalla uimalaiturin tikkaiden sijoitus oli aiheuttanut vaaratilanteita.

Lähialueen kontaminaatoriskit

Kolmen rannan läheisyydessä (< 500 m) on huoltoasema ja kuuden rannan läheisyydessä venesatama. Yhden rannan läheisyydessä on jätevesipumppaamo ja kuuden rannan läheisyyteen laskee sadevesiviemäri ja yhden sadevesiä johtaa oja.

Runsaita lintuhavaintoja oli todettu yhdeksällä rannalla. Kuudella rannalla ongelmana olivat hanhet, neljällä joutsenet ja kolmella lokit (Taulukko 9).

Taulukko 9. Lintuhavainnot uimarannoilla uimakaudella 2003

Hietaranta	Hanhia ja lokkeja päivittäin
Kallahden kainalo	Hanhia ja kolme joutsenta toistuvasti
Kallahti	Joutsenia ajoittain
Lauttasaari, merikylpylä	Hanhia ja lokkeja päivittäin
Munkkiniemi	Joutsenia ajoittain
Mustikkamaa	Hanhia ajoittain
Seurasaari, uimala	Joutsenia ajoittain
Suomenlinna	Hanhia päivittäin
Uunisaari	Hanhia ja lokkeja päivittäin

Uimaveden laatu

Virallisten normien mukaan uimaveden laatua arvioitiin huonoksi ainoastaan Pikkukoskella kahtena muutaman päivän jaksena. Heinäkuussa syynä huonoon laatuun oli Jokelan puhdistamolta Palojoen kautta Vantaanjokeen päässyt käsittelemätön jätevesi ja elokuussa syynä oli Rajalinnan pumppaamolta Keravanjokeen päässyt käsittelemätön jätevesi.

Sinilevää todettiin 11:llä rannalla. Hietarannalla, Munkkiniemessä ja Seurasaarella sinilevää havaittiin kuukauden ajan heinäkuun puolivälistä elokuun puoliväliin. Muilla rannoilla sinilevää havaittiin vain heinäkuun lopussa 1 - 2 viikon ajan. Sinilevää ei todettu koko kesänä Pikkukosken, Puotilan, Rastilan ja Uunisaaren uimarantavesissä.

Taulukko 10. Uimaveden mikrobiologinen laatu STM:n päätösten 292/1996 ja 41/1999 mukaan yleisten uimarantojen veden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista sekä sinilevähavainnot.

Uimaveden mikrobiologien laatu			Sinilevää	
EU-ranta	Hyvä	Huono	Kyllä	Ei
Hietaranta	X		X	
Kallahden kainalo	X		X	
Kallahti	X		X	
Laajasalo	X		X	
Lauttasaari, merikylpylä	X		X	
Marjaniemi	X		X	
Munkkiniemi	X		X	
Mustikkamaa	X		X	
Pihlajasaari	X		X	
Pikkukoski		X		X
Puotila	X			X
Rastila	X			X
Seurasaari, uimala	X		X	
Suomenlinna	X		X	
Uunisaari	X			X

4. Ehdotetut toimenpiteet

Hietaranta

- Jätesäiliöt tulisi tyhjentää useammin. Rannalla olevaa avonaista jätelavaa ei tulisi käyttää jätteen säilömiseen jätesäiliöiden sijasta, koska avonainen jätelava houkuttelee puoleensa lokkeja ja muita tuhoeläimiä, etenkin jos sinne heitetään elintarvikkeita.
- WC-tilat tulisi siivota useammin.
- Suihku tulisi korjata.

Kallahden kainalo

- Viitoitusta rannalle tulisi parantaa alkaen Leikosaarentieltä.

Kallahti

- Viitoitusta rannalle tulisi parantaa alkaen Kallvikintieltä.

Laajasalo

- Viitoitusta rannalle tulisi parantaa esimerkiksi lisäämällä opaste Reposalmentien ja Ilomäentien risteykseen, josta polku rannalle lähtee.

Lauttasaaren merikylpylä

- Bajamaja tulisi siivota ja tyhjentää useammin.
- Viitoitusta rannalle tulisi parantaa esimerkiksi lisäämällä opaste Särkiniementielle tai Isokaareen.

Marjaniemi

- Kiinteitä roska-astioita tulisi asentaa rannalle ja uimavalvojan toivomus oli, että rannalle hankittaisiin myös tuhkakuppeja.
- Pelastusveneen airot tulisi uusia.
- Viitoitusta alueelle tulisi parantaa.

Munkkiniemi

- Rannalle tulisi laittaa kiinteät roska-astiat saavien tilalle.
- Laiturin tikkaat tulisi siirtää laiturin sivulle ja vastaisuudessa uusia tikkaita hankittaessa tulisi kiinnittää huomiota askelmaväliin.
- Viitoitusta rannalle tulisi parantaa alkaen Munkkiniemenrannasta.

Pikkukoski

- Kiinteitä roska-astioita tulisi olla enemmän ja mahdollisimman lähellä rantaa.
- Kioskitoimintaan kuulumattomille tavaroille tulisi järjestää oma säilytystila (kioskissa säilytettiin roska-astioita, tuoleja ja pelivälineitä).

Puotila

- Kiinteitä roska-astioita tulisi olla enemmän.
- Vaatteiden vaihtotilat tulisi kunnostaa.
- Viitoitusta rannalle tulisi parantaa ja huonokuntoiset koirankieltomerkit tulisi uusia.

Rastila

- Kiinteitä roska-astioita tulisi olla enemmän.
- Huonokuntoinen vaatteiden vaihtotila (vanerikoppi) on kunnostettava tai poistettava.
- Viitoitusta rannalle tulisi parantaa.

Seurasaaren uimala

- Naisille tulisi järjestää lisää yleiskäytössä olevia pukeutumistiloja.
- Viitoitusta rannalle tulisi parantaa.

Suomenlinna

- Bajamajojen siisteyteen tulisi kiinnittää huomiota.
- Vaatteiden vaihtotilat tulisi kunnostaa.
- Ilmoitustaulun tiedotteet tulisi pitää ajan tasalla. Viitoitusta uimarannalle tulisi parantaa.

Uunisaari

- Epäkunnossa olevat bajamajat tulisi kunnostaa.
- Hanhien ulosteet tulisi siivota pois rannalta.

HELSINGIN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖKESKUKSEN MONISTEITA 2002

1. **Pirkkolan uimalammikon välittämä virusepidemia.** Antti Pönkä, Seija Kalso, Leena Maunula ja Carl-Henrik von Bonsdorff
2. **Valmiiden mikroannosten hygieeninen laatu viimeisenä käyttöpäivänä.** Aimo Kuhmonen, Leea Mustakallio ja Seija Kalso
3. **Itämeren boreaaliset rantaniityt Kallahden Natura-alueella ja sen lähiympäristössä.** Markku Heinonen
4. **Vihreä Hotelli - ympäristöä ajatellen.** Saara Juopperi
5. **Stadin kompostikampanja II. Töyrynummen ja Marttilan-Reimarilan alueilla vuonna 2002 toteutetun kompostikampanjan loppuraportti.** Tuulikki Noras
6. **Helsingin kaupungin ympäristöohjelmat - arviointi ja kehittämis ehdotuksia.** Pauliina Jalonen
7. **Elintarvikkeiden kylmäketjun säilyvyyden varmistaminen -Loppuraportti.** Aimo Kuhmonen (toim.)
8. **Töölönlahden laimennusveden vaihtoehtoisten ottopaikkojen vedenlaadun vertailu.** Ilppo Kajaste
9. **Uima-allasvesien trihalometaani-pitoisuuksista.** Timo Lukkarinen ja Inkeri Kuningas

HELSINGIN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖKESKUKSEN MONISTEITA 2003

1. **Helsingin kaupungin ympäristöohjelma 1999 - 2002. Seurannan loppuraportti 2002.** Camilla v. Bonsdorff, Johanna Vilkuna, Kaarina Heikkonen, Eeva Pitkänen, Paula Nurmi, Markku Viinikka ja Antti Pönkä
2. **Helsingin ja Espoon merialueiden veloitettarkkailu vuonna 2002.** Katja Pellikka (toim.)
3. **Suunnitelma katupölyhaittojen ehkäisemiseksi.** Jari Viinanen (toim.)
4. **Luonnonvarojen kulutuksen vähentäminen ja jätteiden synnyn ennaltaehkäisy Helsingin asuntotuotantotoiminnassa – muistio ja kehittämis ehdotuksia.** Erja Heino
5. **Stadin kompostikampanja III.** Viveca Backström
6. **Leikkipuistojen kahluualtaiden veden hygieeninen laatu Helsingissä 1998–2003.** Seija Kalso, Juhani Airo, Antti Pönkä ja Stina Laine
7. **Kallahdenharjun hoito- ja käyttösuunnitelma v. 2003–2012.** Ympäristösuunnittelu Enviro Oy
8. **Yleisten uimarantojen hygieeninen taso Helsingissä vuonna 2003.** Marjo-Kaisa Matilainen, Kari Laine ja Antti Pönkä

Julkaisuluettelo: www.hel.fi/ymk/julkaisu.html

Julkaisujen tilaukset: Helsingin kaupungin ympäristökeskus, neuvonta

PL 500, 00099 Helsingin kaupunki, puh. 7312 2730, fax 7312 2235, sähköposti ymk@hel.fi
